

A BANYÁSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. || Félévre 6 K.
Negyedévre 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
TELEFON 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Az ágyugyár.

Lipót Salvator főherceg, a tüzérség főfelügyelője, Diósgyőrött járt és alaposan tanulmányozta ott az állami vasműveket. A főherceg igen alapos, nagyműveltségű ur, akinek különösen műszaki ismeretei igen kiválóak és aki már ebből kifolyólag is igen lényegesen érdeklődhetik egy oly nagy vasmű iránt, mint a diósgyőri. Még se hisszük, hogy éppen ez érdeklődés vitte Ő Fenségét Diósgyőrbe. Hanem igenis hisszük azt, hogy odautazásának és tanulmányozásának indító rugója a magyar ágyugyár kérdése volt.

Mert ma már hiába minden nagyképűsködő hivatalos tagadás és csürés csavarás. A magyar ágyugyár létesítésének kérdése napirendre került és ezzel első sorban napirendre került az ágyugyár helyének a kérdése is. Mi voltunk az elsők, akik a magyar ágyugyár helyéül a diósgyőri állami vasműveket jelöltük és hoztuk javaslatba. Fölvettük e kérdést már 1909. év január havában, tehát akkor, amikor még senki sem foglalkozott vele. Megírtuk erre vonatkozó cikkeinket, amiért a méltóságos hivatalos körök »fiatalos rajongó« kedves elnevezéssel honoráltak. De voltak ugyancsak méltóságos hivatalos körök is, amelyek javaslatainkat nem éppen ily kedves elnevezéssel illették. Mi azután ismét és ismét visszatértünk e nagyfontosságú kérdésre és mindig azt hangoztattuk, hogy a magyar ágyugyár csakis Diósgyőrött létesíthető. És ime, most azt olvassuk, hogy a hivatalos körök kezdeményezték ezt a kérdést. Az ő tervük az, hogy az ágyugyár Diósgyőrött létesíttessék. Mi szívesen átengedjük a kezdeményezés dicsőségét és megelégszünk majd az eredménnyel.

Cikkeink eszmemenete a következő volt:

»Ime, itt vannak az állami vasművek és ezek között elsősorban az állami üzemek »büszkesége«, a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélművek. Évek és évek óta rámutatnak a legilletékesebb körök arra az anomáliára, hogy ezek a művek üzemük

legtekintélyesebb részével ma a magánművek rovására működnek és évek óta mindig megújul az a kívánság, az a terv, hogy ezek a művek immár magánkezekbe adandók.

Sokkal nagyobb szabásu ez a kérdés, semhogy egy cikk keretében kimerítően tárgyalható lenne. De arra a konkluzióra, amire mi jutni akarunk, a mi taglalásunk elegendő lesz. Lesz még alkalmunk azzal foglalkozni, hogy miként létesültek ezek az állami vasművek és hogy mik voltak különösen a létesítés alapgondolatai és célzatai. Ma a tények alapján azt kell, hogy konstatáljuk, hogy ezek az állami művek igen lényegesen eltértek tulajdonképeni rendeltetésüktől. Mert ezek a művek ma már haszonra dolgozó iparvállalatok, vagy legalább is oly iparvállalatok, amelyek haszonra akarnának dolgozni. De az legkevésbé se volna baj, ha ezt a gyártási hasznát oly áruk előállításával igyekeznék előzni, amely áruk egyébként az országban nem gyártatnak. De a baj, az igazi nagy baj ott van, hogy ezek az állami művek immár legnagyobb részét commerce-áruk előállításával foglalkoznak és ezzel amíg egyrészt egészségtelen versenyt támasztanak a magán iparvállalatoknak, másrészt határozottan közgazdasági károsodást idéznek elő.

Az egészségtelen verseny távolról sem abban áll, hogy ezek a művek talán olcsóbban termelnek és így olcsó árukkal jelenvén meg a piacon, olcsó eladási árakra kényszerítenék a magánvállalatokat is. Majdnem ellenkezőleg. Ezek a művek mindenesetre jóval drágábban termelnek, mint a magánművek és a versenyben egyáltalában nem állhatnának meg a kereskedelmi piacon. De beléptek a vaskartelbe és a kartel védelme alatt képesek kereskedelmi ügyletekre. Nem az árak irányítása — amire ez állami művek nem képesek, holott idealiter talán ez lenne feladatuk — képezi tehát az egészségtelen versenyt, hanem az áruk termelése. Mert az általuk előállított igen lényeges kontingenst elvonják a magánvállalatoktól és megakasztják ezeknek természetes, okszerű fejlődését. És ebben rejlik a közgazdasági károsodás.

Ez okból kerül időről-időre rendszeresen felszínre az a terv, hogy ezeket az állami műveket immár magánkezekbe kell adni. De ez a terv örökké csak terv fog maradni és pedig azon okból, mert realizálása lehetetlen. Oly nagy töke fekszik ezekben a művekben, hogy még a legszerényebb gyű-

mölcsoztetés eshetősége is ki van zárva. De e mellett még, ha a magán kéz ezen művekben okszerűleg, haszonra való kilátással akarna termelni, oly nagymérvű új tőke befektetése válna szükségessé, hogy már ez magában elriasztaná a magán vállalkozást. Erről tehát kár beszélni. Sőt nem lehet eléggé hangoztatni, hogy ezeknek a műveknek meg kell maradniok az állam kezében, de vissza kell térniök eredeti rendeltetésükhöz. Hiányt, általános közgazdasági hiányt kell pótolniok. Oly cikkeket kell tehát előállítaniok, amelyek az országban nem gyártatnak.

És ezzel eljutottunk a magyar arzenál kérdéséhez. Diósgyőr erre szinte gondviselészerűleg hivatva van. Igen könnyű lenne ezt az indokok egész sorával bebizonyítani, de ennek kifejtése teljesen kiesik e cikk keretéből. De arra mégis rámutatunk, hogy míg a bécsi arzenál, sík területen fekvő, szabad prédája az ellenségnek, a diósgyőri völgyben elhelyezett arzenál, valóságos bevehetetlen erődde lenne teremthető.

A diósgyőri m. kir. állami vas- és acélművek a hadsereg felszerelésének és első sorban a tüzérség felszerelésének alapját képező, nagyszabású arzenállá alakítandók át. A katonai kérdések tárgyalásánál ez legyen a magyar kormány látpontja. Ez lenne az igazi nemzeti vívmány, amely minden érdeket kielégít. Erkölcileg is, anyagilag is. És mi ismét azt merjük állítani, hogy ez az egy vívmány egymagában, még erkölcsi jelentőségében is, messze túlhaladná egyik-másik közjogi vívmány egész sorozatának jelentőségét.

Oly ipari termelési perspektíva áll itt előttünk, amelynek az országra kiható nagy anyagi előnyei kiszámíthatatlanok. Nincs a hazai iparnak, a bányászatnak, a kohászatnak az az ága, amely a magyar arzenál létesítésével nem nyerne jótékony föllendülést. Nem beszélve arról, hogy mily hatalmas befolyást gyakorolna egy nagy vidék lakosságának anyagi boldogulására. És ez okból azt hisszük, hogy azok, akiknek hivatásul adatott, hogy hazánk sorsát intézzék, megszivlelhetnék javaslatunkat.«

A főhercegi látogatás igazolja, hogy javaslatunkat megszivlelték. Oly feltétlen nyomós indokok szólnak a Diósgyőrött létesítendő ágyugyár mellett, hogy szinte magától értetik, hogy a magyar ágyugyár csakis itt létesíthető. És reméljük, hogy azon nagy gazdasági érdekek szolgálatában, amelyek itt oly nagy mérvben előtérbe nyomulnak, a magyar ágyugyár Diósgyőrött fog létesíttetni.

Gyermekvédelem.*)

Az anyákhoz és apákhoz.

Irta: Rákosi Jenő.

Az újabb kor legnagyobb és legdicsebb vívmánya az, hogy az értékek benne helyet cseréltek. Régen az arany és ezüst, a drágakő, a selyem és bársony és a pénz minden neme és az

*) Lapunk a gyermekvédelem ügyében készséggel lép az egyesület alakítása érdekében ennek propagálói közé. E célból közöljük Rákosi Jenő cikkét.

anyagi érték ezer formája volt az emberi felfogás szerint a gazdagság fogalma. Az egyesek ma is ezek után az értékek után futnak káros versenyben. Az összeség sem hanyagolhatja el az anyagi javak e tömegét. De immár ott trónol a legvilágosabb elmékben a megismerés, hogy a nemzetek legdrágább kincse, legértékesebb vagyona, legfőbb ereje az ember anyaga.

Minden mozgalomnak tehát, a melyet eddig humanitáriusnak tartottunk, óriási gazdasági jelentősége van. A közoktatásügye, a közegészségé, és mind az, a mi az embertőke gyarapítását és megjavítását szolgálja, elsősorban közgazdasági szolgálat. Hiszen a vésőnek, a kalapácsnak, a tollnak és az eke szárvának is az ad nagyobb értéket, hogy hányan forgatják és kik veszik kezükbe. Az ember teszi becsessé az anyagot, nem megfordítva. Az ököritői rémes katasztrófának bizonyosága éppen abban rejlik, hogy nem a gazda vesztette el birtokát, hanem a föld vesztette el gazdáját.

Iparkodás, munka, takarékoság, okosság minden elveszett értéket vissza tud szerezni. De a legáldottabb föld sem képes az elvesztett gazdát, az elpuszult embert életre kelteni. A kezdetlegesen összerótt vityilló kastélylyá nő a szorgalmas ember kezében; a legfényesebb vár összeomlik, ha az ember kipusztul belőle.

Az utolsó tíz-év magyar államférfiai e megismerések alapján oly munkát indítottak meg, a melylyel Magyarországot a civilizáció élére állították. Az ember s főleg a gyermek védelem oly szervezetet nyert hazánkban, melynek szinte mondhatnám csodájára járnak a nyugati társadalmak vezéralakjai. Ki merné tagadni, hogy Magyarország jövődjének a kérdése a magyarság hatalmas és ellenállhatatlan kifejlődése. Nincs ennél nemzetibb, nincsen függetlenebb politikai. De sőt nemcsak Magyarország történelmi nagyságának helyreállítása fordul meg ezen a kérdésen, hanem Európa keleti részének békeje, művelődése, biztonsága és virágzása is. Mert a Duna-Tisza hatalmas völgyében, a Kárpátok gyönyörű koszorujában nincsen egyetlen faj sem, a melyre egy birodalmi szervezet biztosan támaszkodhatnék, kizárólag csak a magyar. Abban a pillanatban, midőn e fajnak számbeli, műveltségi és vagyoni ereje megtöretnék a sors csapásai alatt oly mértékig, hogy le kellene mondania vezénylő és egységbe kapcsoló hivatásáról: abban a pillanatban a fajok-ádáz versengése és visszavonása ütné fel hydrafejét. A bomlást külső hatalom ideig-óráig fenntarthatná, de csak a szabadság árán, csak az autokrácia vaskezelével. Minthogy pedig az ily hatalomnak semmi etikai célja nem volna hatalmi érdekén kívül, hováhamarább meg kellene őrlődnie s ez a gyönyörű, az Isten által is egységesnek teremtett ország, prédája lenne prédakeresőknek és széttagoltatnék s latrok osztzkodnának Krisztus urunk e ragyogó, számunkra kiterített köntösén, melynek amíg itt vagyunk, Magyarország a neve.

Ez a jelentősége annak a mozgalomnak, mely minden alakjában az emberanyagot védi ebben a sok külső és belső ellenségtől tépett országban, a melynek legújabb alkotása a Gyermekszanatórium. A Gyermekliga szárnyai alá szedi az elha-

gyott, a zülött, a védtelen gyermekvilágot, hogy megmentse az országnak. A Gyermekszanatórium Egyesület a beteg gyermekeknek vet ágyat, nyújt segítséget és rendel ápolót, hogy meg mentse az életnek.

Társadalmunk jeles és önzetlen vezérférfiai állanak ez alkotás élén és küzdik ki hívó, kérő, buzdító szavukat a nemzet társadalmához. Szegény és gazdag, a ki meghallod, nyisd ki elejbe a szívedet. Nincs a világon irgalmasság szebb és meghatóbb, mint a mely a beteg gyermek ágya fölé hajlik. Te, akit az Isten gyermekkel áldott meg, jer és segíts és ezzel háláld meg a gondviselőnek azt, hogy képes vagy a magad gyermekéről gondoskodni anyai, apai szíved boldogságára. Te, akitől a sors megtagadta a gyermek örömét, jer és segíts éppen ezért. Mert meg vagy kímélve attól a pokoltól, mely az elhagyott, szegény szülő szívet oly isszonyuan sanyargatja: attól, hogy nem képes beteg gyermekéről gondoskodni.

Gyertek mind, akik ezt olvassátok, meggondolván, hogy az Isten munkáját végzitek; meggondolván, hogy a nemzet beteg gyermekeiről veszitek le a szenvedést.

Mily fenséges látvány: a társadalom páros diadalban a köztünk orvászándékkal bujkáló halállal. Nem fogjuk legyőzni, mert a földön nincsen halhatatlan semmi és senki, csak épen egymaga a halál. De szembe szállunk e rémmel és nem engedjük, hogy szövetségben a szegénységgel, a nyomorral, a könnyelműséggel, könnyű prédához jusson.

Akit lehet, ahol lehet, ahányat lehet sápadt kicsinyeink közül kiragadjuk kegyetlenül fojtogató csontos kezéből: ez a szegény gyermekek szanatóriumának isteni hivatása.

*

A gróf Zichy János vall. és közokt. miniszter kormányzósága alatt álló „Országos Gyermekszanatóriumi Egyesület“ központi irodája Budapest, Dohány-utca 39. szám alatt van. A tagok kötelezettségei a következők: a) a rendes tag három évre 5 korona évi tagdíjat fizet; b) pártoló tag, aki egyszersmindenkorra legalább 100 koronát ad; c) az alapító tag legalább 1000 korona alapítványt tesz s ezt legfeljebb 5 év alatt befizeti; d) örök-alapító az, ki legalább 5000 koronával járul az egyesület céljaihoz és ez összeget legalább 5 év alatt befizeti; e) ágyalapító tag az, ki legalább 10 000 (tízezer) korona alapítványt tesz. Az ágyalapító jogosítva van abban a szanatóriumban, melynél ágyalapítványát tette, egy ágyat évenként díjtalanul az általa ajánlott beteg számára igénybe venni. Az alapítványok gróf Zichy János kormányzó címére is (Budapest, Vas-utca 10. sz.) intézhetők.

Adományokat lapunk szerkesztősége is elfogad.

Lapunk barátaira való tekintettel szerkesztőségi és kiadóhivatali helyiségeink augusztus 1-től fogva IV., (Belváros) Molnár-u. 33. házban lesznek.

✠ HAZAI HIREK. ✠

Közlemények átvételét sajtóügyi felelősségrevétel terhe alatt csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A kissármási gázkutról. Másfél évvel ezelőtt mi adtunk első sorban hírt arról, hogy Kissármás határában nagymennyiségű földi gáz van, amely azóta folyton erősödve tör fel a 320 méter mély furásból. Megirtuk akkor, hogy a kissármási gázki-töréshez fogható metánömlés sehol Európában nincs, még a petroleumforrások vidékén sem, sőt még Észak-Amerikában is csak az egyetlen pittsburgi gázkut szárnyalja túl, amely óránként 82.000 köbméter gázt önt ki magából, míg a kissármási kut a földkerekségen a második helyen áll a gázkutak között és erejét legjobban illusztrálja az, hogy a másodpercenként belőle kiömlő tíz köbméter metán gőzmotorban elégetve, százhuszezer lóerőnek felel meg. Hogy ez a mesés erőforrás hiába ne pazarolódjék, a pénzügyminisztérium elzáró szerkezettel kívánta a kutat biztosítani. Ezt a munkát a Schlick-gyár végezte s a múlt héten el is készült vele. Azonban teljesen nem sikerült a gázt lefojtani, mert a visszaszorító metán a szomszédos Bolygóréten kitört. A nagysármási kirendeltség távirati úton szakértőt kért a kísérletekhez, mire Mátyás Sándor miniszteri tanácsos, az állami bányák főnöke a helyszínére küldötte Papp Károly dr. állami geológust, aki három évvel ezelőtt ezt a helyet fölfedezte és Lóczy Lajos egyetemi tanárral egyetértőleg a kincstárnak furásra ajánlotta. Papp Károly geológus azonnal a helyszínére sietett és több napon át végezte a megfigyeléseket, amelyekről most terjedelmes jelentésben számol be a pénzügyminisztériumnak. A nagyérdemű jelentésből a következő részletet közöljük: »A gázkut zugása messziről, mint távoli vizesés hallatszik, amely, a kuthoz közeledve, mind élesebbé lesz, a kut mellett pedig, mint a gőzfürész harsogása zug a fülünkbe a kiömlő metán. Miután a járási szolgabíró a kissármási Bolygóréten felállította az örököt, a Schlick-gyár igazgatója délelőtt tíz órakor a gázkutat elzárta. E pillanatban megszűnt a harsogás és néhány másodpernyi kísérteties csönd következett be. De csakhamar mint távoli földrengés bugása, tompa dübörgés hallatszott a mélységből. Fél perc múlva a kuttól 38 méternyi távolságban gázbuborékok törtek fel a réten s a dűlőuton kelet felé mindjobban, bugyborékolva a gáz. A kiáramló metán, undorító savanyu káposztaszagot terjeszt, kénköves utószaggal. A vasuton túl a réten már valóságos kis iszap-rásból. Megirtuk akkor, hogy a kissármási gázki-jét elérjük, mind nagyszerűbbé válik a tünetény s a patakok találkozásánál a földi gáz sisteregve hánnya ki a vizet. A legerősebb feltörés az órháztól keletre száz méternyire van, ahol egy vakondtúrás-

ból embermagassága szökőkút tör fel. A kut lezárása után öt perc múlva már 350 méternyi távolságban is zug a metán, azonban ennél tovább nem is terjed a gáz kitorése. Nevezetes továbbá, hogy a báró Bánffy-féle fűrdőben semmi nyoma sincs a visszafojtott gáz hatásának, mert itt épp oly gyengén bugyborékol a sósvíz, mint akár csak három évvel ezelőtt. Egy órai elzárás után Fuchs igazgató a gázcsapot kinyitja, amire ismét teljes erővel megharsan a csöben a metán. A bugyborékolás a réten még néhány percig tartott, majd megszűnt ez is csak a vékony repedések és nedves foltok mutatják a nagyszerű tünemény nyomát. A vázolt jelenségből következik, hogy a gázlezáró készülék műszakilag tökéletes alkotmány, mert a kuttól csak távol tör ki a gáz és így a szóban forgó tünemény a geológiai jelenségek körébe tartozik. A 120.000 lóerőnek megfelelő gázt a pompás készülék le tudja ugyan fojtani, de az a tektonikai vonalakon, a homokos márgák hasadékaiban ismét csak a felszínre tör. A kísérletről az is kiténik, hogy a báró Bánffy-féle mocsárgázás tócsák egy másik törési vonalattal kapcsolatosak, ami gyakorlatilag igen fontos, mert itt hatalmas tartalékgázzal rendelkezünk a jövőben. A Bolygórét biztosítása céljából, végzi jelentését Papp Károly geológus, a mai gázkuttól keletre 300 méter távolságban biztosító furást ajánlok 25 centiméter átmérőjű csövel, 150 méter mélységre. Ezt annyival inkább javasolom, mert körülbelül három évig még a gázkitörés növekedését várhatjuk. Csak ezután fog a gázmennyiség állandósulni, miglen becslésem szerint, 15 év múlva a rohamos apadás következik be. A gázkut elapadása után azonban a Bolygórét sósvízű, mocsárgázás tócsáira kerülhet a sor, amelyek megfurva bizonyára szintén kiadós gázmennyiséget fognak szolgáltatni. Az ipari értékesítéshez tehát nyugodtan hozzákezdhetnek a vállalatok, mert a gázmennyiséget ez a vidék évtizedekre biztosítja. Legkevesebb sem kételkedünk Papp Károly dr. geológus kiváló szakvéleményében, csak épp e szakvélemény és a meghatározás kelti fel bennünk azt a kérdést: vajjon e védőberendezések előkészületei meddig tartanak? Talán nem addig, amikor a gáz — esetleg — már nem is lesz ott, mert pl. az ipari értékesítés megkezdését ha a jó Isten is úgy engedi meg se fogjuk érni, mivel hogy a Pensylvaniai tanulmányut talán soha sem ér majd véget.

Fémbányaigazgatók a pénzügyminiszternél.

A fémbányák igazgatói és pedig a selmeci, nagybányai, nagyági, marosujvári, szlatinai, sóvári, körmői, zalatnai igazgatók kedden tisztelegtek Lukács László miniszternél s kérték, hogy a fém- és sóbányászokat a szén- és vashányászokkal egy fizetési osztályba, egyforma díjazásba sorozza. A küldöttséggel voltak Heizner Hugó, Hámory László, Buny Aladár orsz. képviselők. Lukács László a ké-

relmet jogosnak ismerte el s megígérte, hogy a mennyiben a költségvetés keretén belül lehetséges, kedvezően fogja a kérdést megoldani. E hitünk kiélessítése kapcsán még a következőket jelenthetjük. Az állami vas-, szén- és fémhivatalnokok helyzetének javítása minden kormány gondja. Teszik ezt már azért is, mert hiszen minden pénzügyminiszternek van egy kedvenc bányászati ága. Ez ágot aztán többé-kevésbé kitüntetik más bányaág rovására. No nem éppen feltűnően, csak olyan valami különös jóindulatból. Így tett legújában Lukács László előző pénzügyminiszterségének tartama alatt és így Wekerle legutóbbi pénzügyminiszterségének kormányzata alatt. És csodák csodája, mindkét miniszter a bányászat más-más ágát helyezte előbbre a többi előtt, de ezek között soha sem volt a fémbányászat. Így Lukács a vaskartel életbe lépte alkalmából az állami vasművek alkalmazottait, Wekerle pedig az állami szénbányák alkalmazottait. Mindkét bányaág alkalmazottai tehát élvezték a kormányok kegyét, csak éppen a fémbányászok nem. Miért!? Pedig ők is megérdemelték volna! De eléfelekedtek róluk. Most aztán, hogy Lukács László megkezdte az ő nagy fémbányászati akcióját, előkerültek a mellőzött fémbányászati alkalmazottak is kérelmükkel és reméljük, hogy sikerben lesz a részük.

Kinevezés. Ő csász. és Apostoli Királyi Felsője f. évi június 22-én Bécsben kelt legfelső elhatározásával Herrmann Miksa bányatanácsost, a selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola II. oszt. rendes tanárát, f. é. június 1-étől kezdődő joghatályal I. oszt. rendes tanárrá előléptetve, a VI. fizetési osztályban főbányatanácsná legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Munkások kizárása. A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete napok óta afölött tanácskozik, hogy 25—30.000 munkást kizárjon a munkából. És efölött komolyan tanácskozik és kommunikéket is ad róla. Már most nem tudjuk, hogy komolyan vegyüek-e ezt az egyesületet, vagy inkább az egész tanácskozást szereplési vizketegnek. Mint a Shakespeare asztalosa, aki azt hiszi, ha ordít, hát elhiszik, hogy oroszlan. Ugy tudjuk, hogy azok a gépgyárak, amelyek munkával vannak ellátva, halani sem akarnak e hihetetlen merényletről, így hát nyilvánvaló, hogy a megrendelésekkel kevésbé ellátottak főtték ki. És ez adja meg ennek az egész kérdésnek rut jellegét. Összeáll néhány munkaadó és felhasználják a jó alkalmat, hogy mert ugy sincs dolguk, megszabaduljanak »szabályszerűen», »etikai alapon» munkásaiktól. És mert ez így nekik jó, hát szüneteljen valamennyi gép- és vasgyár. Hogy ez milyen gazdasági és társadalmi katasztrófa, mit törődik azzal az a néhány gyáros? Mentésükre csak az szolgálhat, hogy abszurd tervük horderejét nem is képesek fel fogni. Nem is őket okoljuk. Hanem okoljuk az egyesületet, amely egyáltalában megengedi és lehetővé teszi, hogy ilyesmirel a fenlőrgő semmis okból ki'olyólag még tárgyalhassanak is. Mert az ok, amiért 30.000 munkás kizárásáról tanácskoznak, igazán semmis. Hogy egy gépgyárnak 25 rézművese sztrájkol és más gépgyárak munkásai vonakodnak ezek munkáját elvégezni. Ez a munkaadó urak szemében hatalmi kérdés, erre meg kell

mutatni, hogy a munkaadó az ur és ki kell zárni 30.000 munkást. Nevetni lehetne fölötte, ha a tendenciája nem volna oly visszatartó.

Uj igazgatósági tag a Kőolajfinomítónál. Kőolajfinomító Részvénytársaság igazgatóságába legutóbb beválasztották báró Kornfeld Pált, a Hitelbank igazgató-helyettesét. A társaságnak a Magyar Általános Hitelbank a fő részvényese.

A kazinci kőszénbánya közgyűlése. A kazinci kőszénbánya részvény-társaság 1910. évi július hó 22-én délelőtt 11 órakor Budapesten (V., Váci-körút 16. alatti hivatalos helyiségekben) rendkívüli közgyűlést tart, melynek tárgysorozata a következő: 1. Indítványok az iránt, hogy a jelenlegi 6860 darab 150 korona névértékű részvény négy-négy részvény összevonása után 1715 darab 600 korona névértékű részvényre cseréltessék be. 2. Az alaptőkének 4,287.600 koronára emelése 5431 darab 600 korona névértékű, bemutatásra szóló újabb részvény kibocsátása után. Az igazgatóság felhatalmazása ezen részvények elhelyezésére. 3. Az alapszabályok 6. és 12. §-ának az előbbi indítványok tárgyában hozandó határozatoknak megfelelő módosítása. 4. Az alapszabályok 1., 14., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 24., 27., 30., 31., 34., 35., 36., 37., 41., 44. és 45. §-ainak módosítása. 5. Indítvány szénbányák megszerzése tárgyában. 6. A módosítandó alapszabályoknak megfelelően igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok választása. A rendkívüli közgyűlés a kazincinál már igen kívánatos volt, mert a vállalat már megérette a szanalást. Hogy miért és mennyiben! Hát csak azért, mivel a vállalat 1906-ban alakulván, 1907-ben már 234.709 korona és 1908-ban pedig 215.579 korona veszteséget mutat ki mérlegében. Pedig talán nem is kellett volna veszteséggel dolgozni, ha idejében másként gondolkozott volna a vállalat vezetősége és nem igen adta volna magát oda a konkurrens nagyobb szénbányáknak. Ki akart kezdeni hatalmasabb és erősebb vállalatokkal és végre oda került, hogy most harcnyereség helyett ott szanalják. Hát ez bizony rászükre szomorú eredmény és valóság. Ezen most már nem segít — és szerintünk sok jóval nem kecsget az az erőlködés, hogy új bányákat fognak beszerezni. Alapjában elhibázott taktikával dolgoztak, sokat változtatni még a pénzügyi tranzakció sem fog. Pedig ez az alapfeltétel az náluk: a forrás. Szerintünk azonban nagyobb szerencse lenne a Kazincira az, ha: a kartélvállalatok bevennék maguk közé. Ennél alaposabb és hatásosabb mód nem kínálkozik a Kazinci prosperálását illetőleg. Fölmerült az a hír, hogy a Magyar Általános Kőszénbánya r.-t. borsodi bányáit egyesíti a Kazinci kőszénbánya sajkókazinci bányájával. Mi ebben a hir-

ben nem sokat hiszünk, valószínű, hogy e hirt terjesztők a Kazinci kartelbe való vonását célzó tárgyalásokat vélik a két társaság fuziójának.

Az állami beruházások és az állami kőszénbányászat. Lukács László pénzügyminiszter a minap nyújtotta be a képviselőházba az állami beruházásról szóló javaslatát melyben állami kőszénbányászati beruházásokra 9,953,850 koronát kér. A javaslat indoklásában a miniszter megemlíti azt, hogy az állami bányászati beruházásokra az 1908 és 1909 évben 82,867 50 koronánál többet költöttek az előirányzatnál. E tény meg a kormány azon törekvése, hogy némely bányájában intenzívebb munkálkodást fog kezdeni oka az állami bányászati célokra szolgáló mintegy 10,000.000 korona beruházásnak e új kölcsönbe való felvételének, szeretik e kormánytól felemlíteni, hogy az előző kormány által csinált állami szénszállítási aktióért nem lelkesedik. Nohát e tény más vélemény alkotására készítheti az e hír korpoltálót. A kormány nem csak, hogy fentartja az állami szénbányákat de egynémelyiket radikálisan üzembe veszi. Magától értetődik, hogy ahol kantabilisabb ott nem idegenkedik a bérbeadástól sem, mint ahogy az a kormány egyetlenegy bányájával meg is tette.

Prokop ünnepség Salgótarjánban. Folyó hó 3 án, vasárnap ünnepelte Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat Szent Prokop napját. A tisztikar Gerő Nándor igazgató vezetése mellett, a társulati zenekarral az élén s a bányászok nagy számmal ünnepélyes misére vonultak. Mise után, az ünnep emlékére minden egyes bányász egy fél kiló húst, egy liter bort és egy kenyeret kapott ajándékba a társulattól.

A Kohlenindustrie Verein. Panaszos levelet kaptunk. Szomorúságot és fájdaalmas dolgokat ír a levél írója. A Kohlenindustrie Verein ajkai bányájában történt minapi obeliszkszoborleplezés alkalmát használja fel, hogy kiöntse szíve keservét mindazon dolgokról mit e gazdag vállalat és annak bécsi intézősége művel a szegény magyar bányászokkal, magyar földön. Ennek a társaságnak bányájában történt az a rettenetes nagy katasztrófa, ami annyi ember áldozatot kívánt és a minek oka csakis a lelketlen kapzsi vezetőség. Most, hogy a gyászos eset évfordulója volt megérettelte magát a jeles társaság. Fekete gránit

Festékek

és

lakkok

(B 318/40)

■ megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása ■
Krayer E. és Társa, Budapest

festék-, kence- és lakkgyára

Főraktár és iroda:
 V., Váci-út 6. sz.
 „Krayer festékudvar.”

Ő cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. kir. államvasutak, állami gép- és vasgyárak, az összes waggonygyárak, Budapest főváros szállítói.

obeliszket csináltat a szerencsétlenség emlékére. Mintha memento akarna lenni arra nézve, hogy a bánya munkás mindig számoljon azzal a veszéllyel mi vele jár, ha e társaság aknáiba száll. Mert azok a bányák a legpimitivebben vannak berendezve és a munkásra ott semmi gond sem fordítatik. olyannyira semmi, hogy a társaság a szerencsétlenül járt munkások hátramaradottaival, kik kenyérkeresőjüket veszítették a rettenetes szerencsétlenségben absolute nem terheli kaszáját. Törődjenek magukkal. Pedig az a fekete gránit obelisz emlékeztethetné a társaságot arra, hogy a szerencsétlenség oka egyedül csak ő. Ilyenkor illene legalább egy pár garassal enyhíteni a hátramaradottak szomorú helyzetét.

Első szepesi kőolajfinomító vesztesége. Az Első Szepesi Kőolajfinomító részvénytársaság, a mely 1908-ban Ster. József petrolcumfinomítóját vette át, 1908. évi mérlege szerint 31.911 koronát és most közzétett mérlege szerint 59.865 koronát veszített. A vállalat eddigi összes vesztesége 91.776 korona, amely megfelel az alaptőke ötöd részének. Az igazgatóság a kormánytól szubvenciót kért, amelylyel a társaság anyagi helyzetét szánalni óhajtja. E veszteség oka nyilván többek között a felvidéken igen érezhető Vacuum harc.

Faszemek kartelje. Teljesség kedvéért számolunk be az alábbi hírről. A nagyobb magyar faszétermelők tárgyalásokat folytatnak egymással kartel alakítása céljából. A retorta szétermelők már régebben egyezményt kötöttek és most a gula égetőket is bele akarják a szövetségbe vonni.

Öngyilkosság Pécsbányatelepen. Még emlékeztetes az a bérharc mely a múlt év folyamán a Dunagőzhajózási társaság bányatelepén dult, e harcban igen nagy része volt Storc József bányamunkásnak, akit épen ezen nagy és a felsőbbségnek nem tetsző tevékenysége miatt a Dunagőzhajózási társaság bányagazgatósága elbocsátott. A volt munkásvezér most már munka nélkül volt s kihordója lett egy pécsi hetilapnak. Egy ilyen lapkihordási útjában a bányatelepi régi gőzmalomban az ottlakó bányásznak 25 éves leányát — aki beszédhibában és elmebajban szenved — egyedül találta. Storc kihasználta a leány egyedülletét és meggyalázta. A leány néhány napig elhalgatta a szülei előtt, ami közte és Storc között történt, de egyszer csak kipatant a nagy titok. Hozzáértő zói mindent megtudtak, de az ő elbeszélésük után megtudta egész bányatelep munkássága s ettől fogva Storcnak nem volt nyugta. Lépten nyomon gonyolódó emberekkel találkozott s az üldözés és gonyolódás odahaza se szűnt meg, mert csaiádja sem hunyt szemet ezen tette előtt. Sok családi viszályban volt része s most aztán, midőn azzal is ijesztgették, hogy feljelentik s meg lesz büntetve, annyira megrémült, hogy a napokban korra reggel hét órakor eltávozot lakásáról és egy fára felakasztotta magát. Az ötven éves öngyilkoshoz, amikor, észrevettek, kihívták a bányatelepi orvost, Harmos Árpádot, aki azonban már csak a beállott halált konstatálhatta.

Uj igazgatósági tagok a Magyar Amoniak-sziksónál. A Deési Magyar Amoniaksziksógyár Részvénytársaság igazgatóságába a legutóbbi közgyűlésen beválasztották gróf Pongrácz Ferenczet és dr. Szüllő Géza országgyűlési képviselőt. A részvénytársaságnak három millió az alaptőkéje és mint tudjuk elég jól prosperál.

Recensio. Kövesi Antal „Grafostatika és Vasszerkezetek“ művéről, megjelent Selmecebányán Joerges Ágost özvegye kiadásában. A magyar műszaki irodalomban ritkán van alkalmunk új könyvet üdvözölhetni. Annál nagyobb örömmel tesszük ezt, mikor oly kaliberű munkát van szerencsénk köszönteni, mint a milyen Kövesi Antal selmecebányai főiskolai tanár Grafostatika és Vasszerkezetek című munkája, mely most jelent meg Selmecebányán Joerges Ágost özvegye kiadásában. Hivatott tollú író vezet minket e könyvben a grafostatika nehéz területén keresztül, írója a praktikus élet iránti különös érzéssel írta meg művét. A mű rendkívül áttekinthető s bámulatosan biztos előadó stílusban könnyedén vezeti át az olvasót a grafostatika legnehezebb problémáin. A könnyű megérthetőség — a hasonló nehézkes munkákkal szemben — maga is oly nagybecsű előnye e műnek, hogy azt minden mérnöknek, ki nehézkes bizonyítások elkerülésével akar a grafostatika tudományába mélyebben behatolni, legmelegebben ajánlhatjuk. A mű ára 10 korona.

Baleset. Az Esztergom szászvárosi kőszénbánya r. társaság csolnoki Augusztá-aknájába Kotsner János bányamunkás a múlt szerdán saját vigyázatlansága folytán belezuhant és azonnal szörnyet halt.

A budai Szt.-Lukácsfürdő nagyszállodájában a Thermal-szállodájában lakás teljes ellátással naponként 10 kor-tól feljebb. A **Kristály-forrás** hasznos ital étvágyzavaroknál és emésztési nehézségeknél. Kivánatra szén-savmentes töltést is szállít.

(B. 343/57/II.)

Szt.-Lukácsfürdő Kutvállalat R.-T. Budán.

BORHEGYI

LITHIUMOS BORVIZ

Borhegyi a legelsőbb lithionvíz. Sziklából fakadó természetes ásványvíz, Üdit és gyógyít! Megrendelhető: A „Magyar Ásványvíz Forgalmi és Kiviteli R.-T.“-nál (B. K. 333/44.) Budapest. Telefon 162—84.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Németország és Luxemburg nyersvastermelése. 1910. június hónapban Németország és Luxemburg 1,219.071 tonna nyersvasat termeltek, szemben ugyancsak ez év május havi 1,261.155 tonnával és a múlt évi június havi 1,066 421 tonnával. A június havi termelésből:

	1910. évben	1909. évben
	t o n n a	
Öntött nyersvas .	249.295	219 259
Bessemer	46.100	28.602
Thomas	756.821	625.657
Acél- és tükörvas	136.263	75.765
Püddelnyersvas	50.692	58.138

A folyó évi termelés januártól májusig 7 millió 202.032 tonna a múlt év hasonló időszakának 6,252.489 tonnájával szemben.

Az előbbi évek nyersvastermelése az alábbi tabella szerint osztozódik:

	1907	1908	1909	1910
	t o n n a			
Január	1,062 152	1,061.239	1,021.721	1,177.574
Február	978.191	994 186	949.657	1 091.351
Március .	1,099.207	1,046.998	1,073.116	1,250 184
Április .	1,077.703	079.877	1,047.197	1,202.117
Május	1,094.314	1 010.917	1,090.467	1 261.735
Június .	1,044.336	956.524	1,067.421	1,219.071
Julius	1,123 966	1,010 770	1,091.050	—
Augusztus	1,117.546	935.445	1,100 671	—
Szeptemb.	1,091.020	928.929	1,068 345	—
Október .	1,138.676	941 528	1,112.639	—
November	1,112.225	930.738	1,119.051	—
December .	1,106.370	1,016.526	1,164.624	—
Összesen	13,045.760	11,813.511	12,917 653	7,202 032

Köolaj kivétel Romániából 1909-ben. A köolajkivétel 1909-ben pangott és 10%-kal, azaz 45.000 tonnával hanyatlott. Az összes köolajkivétel 420.115 tonna volt. A lámpaolajkivétel minden irányban megcsappant u. m. nevezetesen Anglia, Németország, Egyiptom, Németalföld, Románia és India irányában. Növekedett a kivétel Ausztriába, Magyarországra, Belgiumba, Bulgáriába, Franciaországba, Olaszországba és Törökországba. Az egyes államok a következőképen részesedtek: Franciaország 32, Anglia 16 8, Egyiptom 15 8, Törökország 8 8, Olaszország 6 9, Belgium 6 8, Németország 5 6, Norvégia 2 5, Németalföld 2 1, Ausztria és Magyarország 1 2, Bulgária 1 1 és egyéb államok 0 4%.

Délafrikai aranybányák termelése és értékesítéséről. A *Geduld Proprietary Mines Ltd.* aranytermelése júniusban 12500 tonna érc volt 28 munkanapon át 50 zuzóval való dolgoztatásával. A termelvény értéke 8252 £. Ebből Cyanid-üzem 5408 tonnát termelt 4678 £ értékben. 5676 tonna aranyiszapból 3119 £ értékű aranyat nyertek. Az aranyérték kitett 16,049 £, amiből 3278 £ a tiszta nyereség. Május hónap az aranytermelés értéke volt 13025 £, a tiszta nyereség pedig 1171 £. A *May Consolidated Gold Mining Co. Ltd.* júniusban 100 zuzónak 29 munkanapon át való dolgoztatása által 14,515 tonna ércet termelt, ennek értéke 13,613 £. 4697 tonna aranyiszapból 1443 £ értékű

arany mosatott ki. Az arany összértéke 22,335 £. A havi nyereség 11,299 £. Május hónapban pedig 11,299 £. *Princess Estate and Gold Mining Co. Limited* 60 zuzó 29 nap alatt 9608 tonna ércet állított elő 10,428 £ értékben. 6192 aranyiszap 1514 £ értékű aranyat adott. Az összes aranytermelés értéke 16,004 £. A tiszta nyereség 4981 £, május hónapban 16018 havi aranyérték mellett 5477 £.

Ausztria május havi széntermelése. Kőszén:

Kerület	Nyersszén	Brikett	Koksz
	m _m -ként		
Osztrau-Karvin	5,902.368	14.702	1,575.690
Rossitz-Oslawan	352.496	85.000	41.304
Cseh középvidék (Kladno)	2,094.748	—	—
Nyug.-Csehorsz. (Pilsen)	956 812	22.386	15.400
Schatz. - Schwadowitz	341.310	—	—
Galicia	1,008.075	—	—
Más bányák	83.865	650	—

Kőszén májusban	1910	1909	1910	1909
Jan - máj. végéig	56,583 330	57,029.419	670.046	752,982

Barnaszén:

Brüx-Teplitz-Komotau	13 189.095	—	—
Faikenau-Elbogen-Kalrsbad	2,819 584	104.072	—
Wolfsegg-Thomasroith	293 753	—	—
Leob und Fohnsdorf	740 410	—	—
Voitsberg-Köflach	506.751	—	—
Trifail-Sagor	761.270	—	—
Iztria és Dalmácia	211.100	—	—
Galicia	29 111	—	—
A Sudetta-vidék más bányái	172.133	—	—
Az Alpes-vidék más bányái	526.839	800	—
Barnaszén máj. 1910	10 250 046	104.872	—
1909	20,557.629	120.162	26.630
Jan.-máj.végéig 1910	102,975. 06	703.791	—
1909	105,542 288	750.156	96.000

Bányász-sztrájk. Ostrauban a Mária Anna-bánya 600 munkása sztrájkba állott. A környékbeli telepek bányászai szolidárisak a sztrájkolókkal és ha bérköveteléseiket nem teljesítik, ők is csatlakoznak hozzájuk. A békealkudozások megindultak a bányagazgatóság és a sztrájkolók közt.

Június havi aranytermelés Transzváiban.

A transzváli bányakerületben egyesített aranybányákban júniusban 5983 9 uncia aranyat termeltek 2,541.584 font sterling értékben a májusi 606.724 unciával szemben, amely 2,577.201 font értéket képviselt. A bányakerületen kívül lévő bányákban 26.842 unciát termeltek 114.018 font sterling értékben, a májusban 156.584 font értékben termelt 27.446 unciával szemben. Június végén 183.431 munkás dolgozott az aranybányákban, a kőszéntelepen 9420, gyémántbányákban 12.044 munkás, vagyis összesen 204.898 munkás. Az előző hónapban 811 munkással többet alkalmaztak.

Anglia kőszén kivitele. A kőszén kivitele az év első felében emelkedett. Ez nagy megelégedést keltett Angliában, mert az angol szén versenyképessége mellett szól, bár attól tartottak, hogy az angol bányák versenyképessége nem a régi, a mióta a munkaidőt nyolc órára szállították.

A belga szénpiac. A belga szénpiacon emelkedő irányzat mutatkozik; a koksz-árak július 1-től kezdődőleg 2 $\frac{1}{2}$ frankkal emelkedtek. Nagy nyugtalanságot okozott a belga szénpiacon, hogy a belga államvasut a napokban 250 000 tonna szén és pirszenet külföldi szénbányáknál rendelt, melyek különben is erősebb versenyt támasztanak. Egyes belga szénbányák ezért már engednek az árakból. Azt hiszik, hogy a harmadik énegyedben a szénárak ismét lefelé fognak menni. — E hír kiegészítésül közölhetjük, hogy a belga ipari szén ára f. hó 1-ével mm.-kénti 1 francs árra szállt le.

A német középvidéki barnaszén-bányák waggonrendelése. A német középvidéki barnaszénbányák június 16-tól 30-ig 62060 waggont rendeltek meg, ami napi 4774 waggon átlagnak felel meg. Mult évben a napi átlag 5148 waggon volt. A legtöbb waggont június 27 ére rendeltek azaz 5074 waggont.

✕ ÜZLET. SZÁLLÍTÁSOK. ✕

Belga vaspiacról. A lefolyt hónapban a belga vaspiacon nem állott be lényeges változás. A hónap elején úgy látszott ugyan, hogy az árak eszkető mozgalma a vaspiacon meg fog állani, a rudvaspiacon a nagyon alacsony színvonalra hanyatlott kiviteli árakat egy shillinggel emelték is, de ez a javulás csak mulékonynak bizonyult. A fogyasztók ismét tartózkodnak a rendelések feladásával. Ezt főleg a belga acélművek comptoir-ja okozta, mely leszállította a féltermények árait tonnánként 5 $\frac{1}{2}$ frankkal. Igaz, hogy ez az árszállítás szükséges volt, mert a tiszta hengerművek kritikus helyzetbe jutottak és a német acélműkötelek fölemelie a kiviteli bonifikációkat, de a belga acélkartel intézkedése alkalmatlan időben következett be, t. i. ép akkor, mikor a belga vaspiacon a vásárlási kedv némileg megélenkült. Most a vevők és a közvetítők az alacsony napi jegyzések dacára ismét azt hiszik, hogy engedményeket követelhetnek és miután a legtöbb vas- és acélmű meglehetősen szűkében van a rendeléseknek, a vaspiacon nagyon meglanyhult az irányzat. Eszerint a belga vasműveknek a tavaszi üzlet — miután az árak már március végén kezdtek visszamenni, — kevés hasznot hozott. A nyártól nem is lehet várni, mert akkor az üzletemberek is fürdőzni mennek és az üzleti tevékenység elakadt. Már csak az őszre várható élénkebb üzleti tevékenység. Mindezek dacára azt hiszik, hogy az 1910-iki üzletév eredménye — bár távolról sem lesz olyan, a milyennak az év elején remélték, — elég jó lesz.

Az orosz vaspiacról. A vasipari szakmához tartozó cikkek üzleti forgalma igen jelentékeny volt, miután a nyár folyamán igen élénk építkezési tevékenységre számítanak. Ehez képest igen nagy mennyiségű vastartót rendeltek Németországból. Ezenkívül mintegy 6 kocsirakomány kereskedelmi vasat, vassodronyt és apró vasárut rendeltek Németországban. Vásároltak továbbá több kocsirakomány angol fekete bádogot galvanizált sodronyt. A mezőgazdasági gépek közül egynéhány amerikai arató- és kötőgépet sikerült eladni. A cséplőgépek üzleti forgalma az előző évhez viszonyítva csökkent, a minnek oka az, hogy egyrészt a piac cséplőgépekkel meglehetősen el van látva, másrészt pedig miután a bizonytalan termés kilátások miatt a vásárlók meglehetősen tartózkodnak a beszerzésektől; ez a körülmény egyben arra indította az itteni bizományos cégeket, hogy a cséplőgépek árát leszállítsák.

A német vaspiacról. A német vaspiac eddig nem mutat hanyatló irányzatot, de nem is emelkedett az utolsó időkben. Munka még elég van s a mai árak mellett az év harmadik negyedére is érkeztek rendelések. A foglalkoztatás azonban a legtöbb ágban koránt sem akkora, hogy az árak felemelésére lehetne gondolni. Itt-utt attól tartanak, hogy őszre mégsem lesz elég munka. A bizalom és a megnyugvás lassankint engedni kezd és ma olyan a színe a dolognak, mintha a vaspiac csak mesterségesen tudná fentertani a mai irányzatot. A kivitel vonatottabban és lassabban megy, s az építőiparban beállott sztrájk szintén bénítólag hat a vaspiacra. Az ércpiac forgalma rendes, de egészben véve csendes, minél fogva ennek irányzatából a nagyipar fejlődésére következtetést vonni nem lehet. A nyersvasüzlet egyenletes szükséglet mellett az eddigi határok között mozog. A nyersvas termelése eddig állandóan emelkedett. E termeléssel azonban a fogyasztás nem tartott lépést s német piac el volna árasztva nyersvasal, ha nem sikerült volna nagyobb mennyiségeket a külföldre szállítani. A félgyártmány kivitele a megelőző hónappal szemben 45 000 tonnával csökkent.

DIGESTOL

Külön hatású emésztő por

gyomor- és bélbajoknál.

Az emésztést elősegíti, a székletet szabályozza. Orvosi kitünőségek által kipróbálva és ajánlva. Ára egy doboznak **2 korona.**

Kész: **Glück Rezső** gyógyszerész
gyógyszertár a „Csehér galambhoz”

BUDAPEST, VIII. kerület, Rákóczi-tér 2. szám.

(B. 1009-10-11) **Kapható minden gyógyszertárban.**